

Lapset saavat näkyä ja kuulua

Vanhan sanonnan mukaan lapset saavat näkyä, mutta eivät kuulu. Harva onneksi enää uskoo tähän, sillä millainen aikuinen kasvaa lapsesta, jonka ääni on vaiennettu ja joka ei voi vaikuttaa omiin asioihinsa?

[Kouluterveyskyselyn 2017](#) mukaan 8.- ja 9.-luokkalaisista ja toisen asteen opiskelijoista noin 55 % koki olevansa tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa. Se on varsin vähän – liian vähän. Jokaikisen lapsen ja nuoren pitäisi kokea olevansa tärkeä osa yhteiskuntaa. Sillä he ovat.

Kasvun kannalta on tärkeää saada jo lapsuudessa kokemus siitä, että omalla mielipiteellä on merkitystä. Vaikutusmahdollisuuksiinsa uskova lapsi oppii tekemään aloitteita, ilmaisemaan itseään ja edistämään tärkeitä katsomiaan asioita – sekä kertomaan, jos häntä kohdellaan huonosti. Vahvistamalla osallisuutta ja poistamalla sen esteitä [vähennetään siten eriarvoisuutta ja suojellaan lapsia](#).

Lasten osallisuus on turvattu Suomessa lainsäädännöllä ja sen toteutumista myös edistetään. Euroopan neuvoston [arvion](#) mukaan Suomessa on huolehdittu hyvin edustuksellisista osallisuusrakenteista, mutta silti lapset ja nuoret kokevat usein, etteivät he tule kuulluiksi tai kuuleminen jää näennäiseksi. Lasten kuuleminen on edennyt liian hitaasti osaksi kaikkea lapsia koskevaa päätöksentekoa. Mikään taho ei seuraa tai arvioi osallisuuden toteutumista systemaattisesti.

Yksi [suurimmista esteistä](#) lasten ja nuorten osallisuudelle on aikuisten osaamisen ja tiedon puute sekä asenteet. Liian usein määritämme lapsen edun itse, aikuisten kesken. Ja kuitenkin aikuisen ajatus lapselle tärkeistä asioista on monesti aivan toinen kuin lapsen oma näkemys.

Aikuiset eivät aina ymmärrä, kuinka viisaita lapset ovat.

Lapset ovat omien asioidensa asiantuntijoita

Aikuisten rakentamat, edustukselliset osallisuusrakenteet ovat tärkeitä, mutta vähintään yhtä tärkeää on lasten arjen tason osallisuus. Vain pieni osa lapsista ([5 % yläasteikäisistä vuonna 2017](#)) osallistuu nuorisovaltuuston, Lasten Parlamentin, Nuorten foorumin tai vastaavan vaikuttamisrakenteen toimintaan. Myös niiden lasten, jotka eivät ole valmiiksi aktiivisia ja rohkeita, tulee saada äänensä kuuluviin.

Jokainen lapsi on erilainen. Joidenkin osalta osallisuuden mahdollistaminen vaatii hieman enemmän tukea ja vaivannäköä. Esimerkiksi vammaisten lasten osallisuuden toteutuminen voi edellyttää [ammattilaisten apua](#), tietoa ja osaamista sekä ehkä erilaisia [apuvälineitä](#). Maahanmuuttajalapsilla saattavat vaikuttaa kielikysymykset ja kulttuuritausta. Haavoittavissa oloissa kasvavien lasten, koulukiusattujen lasten, yhden vanhemman perheissä, vähävaraisissa

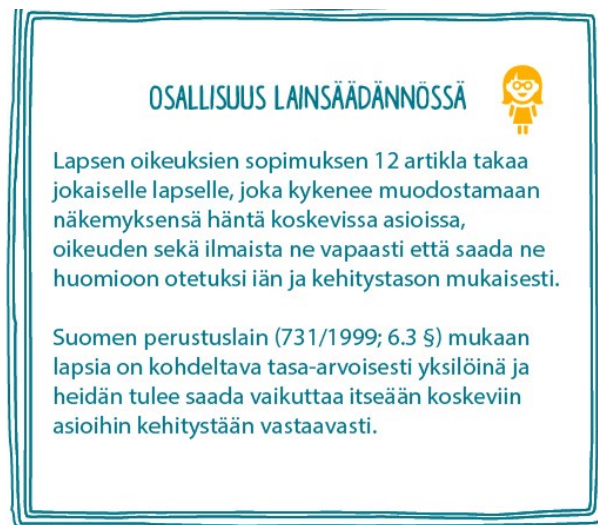
perheissä tai [sijaishuollossa](#) kasvavien lasten voimavarat kuluvat helposti muihin asioihin, eikä jaksamista vaikuttamiseen enää löydy. Pienimpien lasten mielipiteen selvittämiseenkin on keinoja: esimerkiksi saduttamista ja kuvakortteja.

Jotta lapset voivat vaikuttaa heitä koskevassa päätöksenteossa, heidän täytyy saada riittävästi tietoa sekä itse asiasta että vaikuttamiskanavistaan. Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen koko yhteiskunnan tasolla vaatii käytäntöjen uudistamista ja monipuolisia menetelmiä. Ennen kaikkea se kuitenkin vaatii aikuisilta asennemuutosta.

Miten osallisuutta voidaan edistää?

- Laaditaan toimivat rakenteet ja varataan riittävästi resursseja lasten ja nuorten vaikuttamistyölle yhteiskunnan eri tasoilla
- Tarjotaan lapsille ja nuorille heitä koskevasta asioista riittävästi tietoa niissä kanavissa, joita he käyttävät
- Tehdään lapsia koskevassa päätöksenteossa aina kattava lapsivaikutusten arviointi, joka pitää sisällään lasten kuulemisen
- Mahdollistetaan vammaisten lasten osallisuus tarvittavilla avustaja- ja tulkkauspalveluilla, apuvälineillä ja toimivilla rakenteilla
- Kuullaan lastensuojelun sijaishuollossa olevia lapsia niin arjessa kuin valvontakäynneilläkin
- Rakennetaan indikaattorit, joilla mitataan ja seurataan osallisuuden toteutumista ja lasten vaikuttamismahdollisuuksia
- Luotetaan ja uskotaan lasten kyvykkyyteen ja halukkuuteen osallistua, kannustetaan heitä ilmaisemaan mielipiteensä ja tarjotaan siihen tilaisuuksia!

Osallisuus ei saa jäädä kapeaksi mahdollisuudeksi vain osalle lapsista. Osallisuus on jokaisen lapsen oikeus – ja yhteiskunnan etu.

Yhteistyöterveisin:

Ammatillisten perhekotien liitto ry, Barnavårdsföreningen, Ehjä ry, Ensi- ja turvakotien liitto, Folkhälsans Förbund, Hope ry, Icehearts, Imetyksen tuki ry, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Kehitysvammaliitto, Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry, Lapsijärjestöjen verkosto, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Marttaliitto, Nuorten Ystävät, Nuori Kirkko, Pelastakaa Lapset, Perhehoitoliiitto, SOS-Lapsikylä, Pesäpuu, Parasta Lapsille, Pienperheyhdistys, Sateenkaariperheet ry, Suomen Kasper, Suomen Unicef, Suomen Vanhempainliitto, Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö, Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry, Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt, Väestöliitto, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto, Yhteiset Lapsemme ja WAU ry

PS: Tiesitkö tämän? Suomi pilotoi tänä vuonna Euroopan neuvoston arviointityökalua, jolla tarkastellaan, miten lainsäädäntö, rakenteet ja toimintatavat turvaavat lasten osallisuuden toteutumisen. Osallisuus on myös yksi Suomen Euroopan neuvoston puheenjohtajakauden teemoista.